

## СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА МИТНА СПРАВА»

УДК 336.24

Біленко О.В.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

### ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Адаптація податкової політики воюючої країни до цих нових умов є критично важливою, вона зумовлена потребами держави у визначенні подальшої стратегії і тактики дій, а також потребами бізнесу у належній підтримці задля збереження ефективної діяльності. Довоєнний період характеризується домінуванням в податковій політиці України фіскальної складової над регуляторною і стимулюючою. Проте, від початку повномасштабної війни більшість реалізованих Урядом заходів спрямовані на підтримку вітчизняного бізнесу, лібералізацію та формування оптимальних умов господарювання, оптимізацію перерозподілу фінансових ресурсів. В свою чергу, успішність бізнес-сектору формує перспективи для розвитку держави та збереження її стійкості до руйнівних зовнішніх факторів. На даному етапі адаптація податкового сектору до реалій війни є одним з напрямків забезпечення фінансової безпеки та формування підґрунтя для повоєнного відновлення України.

Аналізуючи події першого року війни, можна стверджувати, що усі зміни у формуванні і реалізації податкової політики здійснено з метою захисту національного підприємницького сектору, внутрішнього ринку, а також підтримки національної економіки загалом.

Природу – трансформації податкової політики формують такі фактори:

- кожна війна, в першу чергу, є війною економік. Відповідно, національна економічна система та бізнес-сектор мають продовжувати працювати. Саме для цього держава має адаптувати податкове навантаження і податкові правила до вимог воєнного стану, для сприяння виживанню бізнесу та його функціонуванню в умовах війни;

- спрощення механізму податкової політики тягне за собою спрощення механізму адміністрування, зокрема, витрат на його реалізацію. Кожна можливість зниження витрат держави в умовах війни створює нові джерела для фінансування більш пріоритетних потреб;

- оптимізація податкової політики забезпечує підтримку бізнесу та його розвитку. Наявність взаємозалежності між розвитком держави та розвитком бізнесу обумовлює отримання кожною із сторін податкових відносин певних переваг та забезпечує взаємопідтримку;

- потреба у оперативності процедур бюджетного процесу, що було поштовхом для передачі Урядом основних бюджетних повноважень від представницьких органів (місцевих рад) до їхніх виконавчих комітетів. На

відміну від мирних умов, коли одним з основних завдань податкової політики є забезпечення контролю і моніторингу податкових відносин, в умовах війни пріоритети зміщуються, і роль швидкості реалізації управлінських рішень значно зростає порівняно з іншими функціями;

– потреба в антикризових заходах, спрямованих на лібералізацію податкової політики і системи. Вчасна реакція держави на потреби підприємництва у вигляді послаблення адміністративного навантаження і податкового контролю, дерегуляції бізнесу надали можливість підприємцям зосередитись на пошуку нових можливостей для відновлення і налагодження виробництва продукції, а не вишукуванні ресурсів та коштів для розрахунку і сплати податків. Податкова практика вимагає подальших трансформацій, проте вже спрямованих на відновлення ділової активності та зниження рівня безробіття.

Основні зміни, внесені у структуру податкового законодавства з початку повномасштабної війни, узагальнено в [1]. Слід зазначити, що більшість зазначених змін є тимчасовими, тому що такі трансформації є антикризовими, які ефективно працюють лише упродовж нетривалого періоду, і мають на меті спрощення процедури адаптації бізнесу до функціонування в умовах війни.

Реалізовано низку важливих кроків, які сприяли адаптації податкової політики до умов військового стану:

Україна приєдналась до Конвенції про процедуру спільного транзиту та до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС («митний безвіз»);

Уряд погодив припинення дії міжурядової українсько-білоруської Угоди про уникнення подвійного оподаткування;

Міністерство фінансів України отримало доступ до однієї з найбільших баз даних податкової інформації – IBFD ( International Bureau of Fiscal Documentation) [2].

Отже, основною метою адаптації податкової політики до умов війни стало спрощення її механізму, формування високого рівня прозорості задля збереження підприємницької діяльності в країні.

## **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Біленко О.В., Савченко С.О. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19>.

2. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01.10 – 31.10.2022) / Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/> (дата звернення 04.01.2023).